

venskih izrazov, za katere doslej ni vedel ali jih je bil že pozabil. In če pazno beremo »Bratski spor«, vidimo še nekaj: Evripides je bil res čisto moderen človek, kakor da bi bil gledal našo dobo! Zakaj še danes — kakor takrat — se zgodi, da se dve stranki dogovorita, izvrševati oblast menjema, vsaka en čas; toda prva stranka, ki pride prva na vrsto, se oblasti navadi in je ne da več iz rok. Takó-le de Eteokles:

...v prostranstvo bi polétel k solncev vzhodu, zemlji se v drob pogreznil, ko bi mogel, za last največjega bogov — gospodstvo. In ta dragulj naj dam iz rok? Ne...

(Verzi 504., 505., 506.)

Dr. J. D.

Dr. Janez Mencinger: Izbrani spisi. Izdala »Matica Slovenska«. Uredil dr. Jos. Tominšek. III. zv.: povesti, satire, članki. V Ljubljani, 1922. Prvi zvezek Izbranih spisov (Jerica, Vetrogončič, Človek toliko velja, kar plača) je izdala »Matica« pod istim uredništvom l. 1911, drugi zvezek (Bore mladost, Skušnjave in izkušnje, Zlato pa sir) pa l. 1913. Prvi zvezek je pisatelj še doživel; umrl je — kakor znano — dne 12. aprila 1912. Zaradi svetovne vojne je šele lani »Matica« mogla izdati tretji zvezek.

Na prvem mestu prinaša ta zvezek povestico »Zgubljeni, pa spet najdeni sin«. Spis je zanimiv v več ozirih: bil je prvi spis I. zvezka »Slovenskih večernic« (l. 1860); spis bi bil moral prav za prav priti v I. zvezek Izbranih spisov, ker po času in pisateljevem razvoju tiče tja. A zdi se, da ga je urednik šele zdaj zasledil. Dobro, da ga je. (Tudi dr. Grafenauer ga v svoji veliki Zgodovini novejšega slov. slovstva še ne omenja.) Je to povest za ljudstvo, z moralnim naukom na koncu. — »Mešana gospoda«, obraz iz vsakdanjega življenja (ponatis iz Ljublj. Zvona, I. 1881), str. 37—78. Ta humoreska, ki jo je Mencinger napisal po petnajstletnem molku (na leposlovnem polju), je — kakor piše urednik — zadnja prava povest Mencingerjeva. Ta spis zahteva precej izurjenosti bralčeve; saj urednik sam (str. 153) pravi, da je n. pr. »usoda Medvedovega mačka do konca — in še preko konca — misteriozna«. Čitatelj v resnici ne ve, zakaj ta maček na koncu še mijavka. Mencinger ima čisto svojo tehniko. Dočim vsako Jurčičevo povest z lahkoto pregledaš in obновиš, če treba, bi »Mešana gospoda« le spreten, zelo pazljiv čitatelj mogel ob kratkem povedati. — Najbolj smo veseli parodije: »Čmokač in Ušperna«. Izviren roman. Iz kani-balščine poslovenil Sivor. (Str. 79—102.) Urednik je storil vse, da živo čutimo vsak udarec, vsak smehljač te satire; na str. 162 nsl. nam namreč prav drastično kaže Kodrov slog. To je bila res izborna misel, da je ponatisnil »Oreharjevega Blaža«, potem pa dodal še »evetke« iz drugih Kodrovih romanov in povesti. — Klasičen donesek k zgodovini leposlovne kritike pri Slovencih je satira »Vodnikov Vršac, potlej pa še nekaj«, str. 103—116 (ponatis iz Ljubljanskega Zvona, 1885). Urednik je dodal opomb str. 175 do 208 drobnega in najdrobnejšega tiska; cela mono-

grafija mu je narastla ob polemiki dr. Mahniča proti S. Gregorčiču. Iz zadnjih dveh spisov vidimo, kako duhovit in visoko naobražen mož je bil Mencinger. — »Kmet in narodnost«, str. 117 do 145 (ponatis iz Bleiw. Novic 1866). Članek je poljudno znanstvena razprava o velikanski moči idej, posebno narodnostne ideje. Tudi še danes aktualen. — V dodatku (str. 211 nsl.) čitamo še izborno parodijo Mencingerjevo na koseščino (iz Ljublj. Zvona, 1912).

Dodobra bomo Mencingerja seveda spoznali šele, ko dobimo v roke njegovega »Abadona« ter »Mojo hojo na Triglav«, ki ju željno pričakujemo; vendar nam je urednik že v tem (III.) zvezku v Predgovoru (str. 3—28) očrtal pglavitne znake tega izrednega moža, ki nam s svojim globokim krščanstvom, s svojo globoko vero v osebnega Boga kaže izhod iz težkih blodenj sodobnega materializma.

J. Db.

Josip Jurčič: Spisi. Uredil dr. Ivan Grafenauer. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1923. II. zvezek: Jurij Kobila. — Tihotapec. — Vrban Smukova ženitev. — Kloštrski žolnir. — Grad Rojinje. — Golida. — X. zvezek: Slovenski svetec in učitelj. — Veronika Deseniška. Zdaj imamo v Grafenauerjevi izdaji domala vse leposlovne spise Jurčičeve pri rokah. II. zvezek prinaša »Tihotapca«, poleg »Domna«, Jurčičevo najboljšo povest; X. zvezek pa »Slov. svetca in učitelja«, ki je bil v Ljubljanskem Zvonu 1886 prvič in je v tej zbirki drugič natisnjen. »Opomenje« je za II. zvezek urednik napisal 24 strani drobnega tiska, za X. zvezek pa 31. Kakor se iz vsega vidi, je imel urednik pri spisovanju »opomenje« dvojni smoter pred očmi: najprej ta, da čitatelju posreduje stvarno razumevanje vseh teh spisov in vseh posameznosti v njih, ki bi utegnile biti neznane; potem pa te »opomnje« navajajo čitatelja, tudi estetično uživati najvažnejše spise Jurčičeve s tem, da kažejo, kje je Jurčič snov dobil, kako jo uporabil, pri kom se učil. Estetično izobrazuje čitatelja tudi to, da mu urednik poleg velikih vrlin ne zamolči tudi slabših strani, ki se semtertja nahajajo v nekaterih povestih (n. pr. risanje luteranske dobe v »Juriju Kobili«, neverjetnost odločilnega dejanja v »Kloštrskem žolnirju«, nedoslednost v risanju značaja grofa Friderika v »Veroniki Deseniški« ter pomanjkanje dramatične napetosti v prvih štirih činih; zlasti odločno poudarja zmoto Jurčičevo, ki trdi, da sta bila brata Ciril in Metod Slovana in da sta kot taka za svoj rod bila pripravljena trpeti, dočim sta bila Grka in sta šla na Moravsko učiti ne iz novodobnega nacionalizma, ampak iz starokrščanske verske gorečnosti). S posebnim veseljem čitamo »opomnje« za »Slov. svetca in učitelja«, ki upoštevajo najnovejše preiskave Pastrnkove, Snopkove, Grivčeve, Kidričeve. Ob tem se nam kar hudo zdi, da Jurčič ni poznal papeža Ivana VIII. pisem na nemške škofe, priobčenih prvič l. 1880.

Lahko torej ob koncu izdaje rečemo, da je bil Grafenauer vesten urednik Jurčičevih spisov, ki je prvotni tekst ohranil, kar le mogoče, v prvotni